

Till en älskad vän

Materia och objekt som medier för överföring

MFA-uppsats/2014/Karin Auran Frankenstein/Konstfack, Keramik och Glas
Handledare: Zandra Ahl/Christina Zetterlund/Agneta Linton/Birgitta Burling

ABSTRACT

With self-hypnosis as a method, I work with levels of consciousness in relation to practice. Focus lies in the relation between a language of materials and an inner experience. How do material expressions function as mediums of a spiritual matter between a beholder and me? The trance functions as a space for a spiritual contact/communication. Abstract images of crystalline glaze on ceramic tiles are direct results of these acts. The work also includes sculptural furniture of Salix, so called "energy forest" and a film-documentation of Ma Stjärnliden, a medium. The energy-chairs holds both function and symbolic implications to the integrality, the film widens the theme by stretching towards the occult as well as the mediumistic communication represents an extreme variant of consciousness. The three works experienced together, in addition to shape, form and function offers an entrance into a spiritual space.

This written material describes, background, methods, process, materials, aesthetics and embedded symbolic references as well as it presents an analysis of a contemporary context to widen the spiritual as a theme.

INNEHÅLL

INLEDNING OCH BAKGRUND	5
<i>Medvetandet</i>	6
<i>Tendenser i samtiden</i>	8
METOD OCH PROCESS	
<i>Meditation och inspiration, mellan idé och handling</i>	13
<i>Självhypnos som metod</i>	17
<i>Akten och formspråk</i>	19
<i>Kristallglasyrer och färger</i>	23
<i>Energiskogen</i>	28
<i>Det mediala medvetandet</i>	31
<i>Slumpen</i>	32
REFLEKTION ÖVER RESULTAT	33
SAMMANFATTNING	34
<i>Referenser och litteratur</i>	35

INLEDNING OCH BAKGRUND

Jag hittade sommaren 2012 två böcker i vår stuga på landet. "Jag ser" och "Jag vet" av Astrid Gilmark, utgivna på femtiotalet. Jag låg uppe några sommarnätter och plöjde mig igenom Astrids skildring av sitt liv som medium. Den existentiella gungning som förlusten av en nära familjemedlem två år bakåt i tiden föranlett hade öppnat dörrar i mig på glänt. Jag fördes genom läsningen in på fält som jag tidigare avfärdat som totalt humbug. Några månader senare insåg jag att nyfikenheten på detta för mig högst ockulta och synnerligen märkliga fenomen dröjde sig kvar. Jag hade ett behov av att möta en person som hävdade att en andlig dimension existerade och som påstod sig kunna kommunicera med den. Skepsis och tvivel på autencitet genomsyrade mig men tycktes på intet sätt utgöra något hinder, snarare fungerade det som en drivkraft till att ta steget vidare. Det är nu tydligt hur dessa skeenden kommit att utgöra en av grundstenarna som mitt arbete bygger på.

Som agnostiker har mitt intresse för det andliga i detta arbete kommit att kretsa kring medvetandet. Begreppet ande är en av de mest

svårtolkade och undanglidande begrepp som vi rör oss med skriver författarna i inledningen till *Jung och det andliga*. De menar att en kan tala om någon som en "stor ande" och att begreppet bland annat refererar till mod, livlighet men att det även kan avse andeväsen inom antroposofin, eller andar och spöken som uppträder via spiritualistiska medier i olika typer av seanser.¹

Med andlighet syftar jag i denna kontext på de mänskliga strävanden som inte tar sin utgångspunkt i det materiella, men som inte med nödvändighet är religiösa.² Det *jag* ringar in som andligt är de inre, subjektiva upplevelser i oss som är så uppenbara, direkta och självklara i vårt varande men på samma gång så komplexa och hisnande svåra att greppa, förklara och beskriva.

Ett annat lämpligt ord för det jag berör är *sjäsliga upplevelser*. Ett begrepp som själen är också luddigt och komplext. Även det kan stå för vitt skilda innebörder beroende på kulturell kontext. Men styrkan i själen som begrepp är just dess tvetydighet, hur det som en del av människan,

¹ Jung och det andliga, Kurt Almqvist och Olav Hammer (red) Svenska Förlaget liv & ledarskap ab, 1999, s.7

² andlighet. <http://www.ne.se/lang/andlighet>, Nationalencyklopedin, hämtad 2014-02-14.

kan motsvara begreppet medvetandet men bär på en konnotation till ett djupare skikt.

I Nationalencyklopedin beskrivs själen som den del av en individs personlighet som kan sägas innefatta de egenskaper vilka möjliggör tanke-, känslö- och viljeliv. Grovt sett kan en skilja på två olika sätt att beskriva själen där den ena betraktar själen som något substantiellt och som befinner sig i mentala tillstånd, dvs. som tänker, varseblir, drömmer etc., men som kan tänkas existera utan dem, i tillstånd av medvetlöshet eller rentav före födelsen och efter döden. För den andra kategorin av själsföreställningar är själen ingenting annat än summan av en individs mentala tillstånd; den blir då identisk med medvetandet eller psyket.³

Jag tar inte ställning för eller emot någon av beskrivningarna ovan utan presenterar dem som parallella alternativ. Ambitionen är heller inte att formulera några svar på existentiella frågor om andligheten eller själens form. Det jag arbetar med finns i gränslandet mellan en ickemateriell dimension av tillvaron och den visuella, fysiskt greppbara verkligheten. Det varken vilar på eller tar avstånd ifrån någon religiös innebörd.

³ själ. <http://www.ne.se/lang/sjal>, Nationalencyklopedin, hämtad 2014-02-15.

I fokus är förhållandet mellan den materiella gestaltningen och en inre upplevelse, den överföring då något grundat i känslor, sinnliga och intuitiva processer tar form i material som keramik, glasyr eller trä. Samt hur verken fungerar som medier för en eventuell andlig upplevelse hos mottagaren. Ett antagande om hur egenskaper som friktion och taktilitet i det materiella är bärande i en kommunikation mellan två väsensskilda delar av tillvaron och att detta gör konsten och konsthantverket unikt i jämförelse det talade och skrivna språket ligger som grund.

Medvetandet

Ännu idag när vi kan köpa en biljett till månen eller trådlöst kommunicerar direkt med någon på andra sidan jordklotet betraktas medvetandet fortfarande som något av en vetenskaplig gåta. Filosofin, neurofysiologin, fysiken och matematiken försöker från sina respektive vetenskapligt fält förklara upplevelsen som sådan. Om den finns, exakt var den finns i hjärnan och vad den är.⁴

⁴ Jonathan Lindström, *Medvetandets gåta*, Norstedts, Stockholm, 2013, s.18

Mihaily Csikszentmihalyi är en ungersk psykologiprofessor som forskat i begreppen lycka och kreativitet med ett specifikt intresse för begreppet *flow*. Mihaily beskriver medvetandet utifrån en fenomenologisk modell. Han beskriver alltså att medvetandet direkt sysslar med händelser – fenomen – så som vi upplever och tolkar dem snarare än att koncentrera sig på de anatomiska strukturer, neurokemiska processer eller omedvetna avsikter som möjliggör dessa händelser. Kort sagt står medvetandet enligt Mihaily för den subjektivt upplevda verkligheten.⁵

I arbetet fördjupar jag mig både materiellt och teoretiskt i tre former av medvetandetillstånd. *Hypnosen, Inspirationen och Den mediala transen*. De stämmer alla in på beskrivningen av så kallade "alternativa medvetandetillstånd" så som begreppet definieras i nationalencyklopedin. Formuleringen ringar in tillstånd som upplevs som avvikande från det vakna, uppmärksamma medvetandet, t.ex. dröm, trancetillstånd, ett hypnotiskt tillstånd eller kollektiv extas. Dessa kan uppkomma genom t.ex. fysiologisk, psykologisk eller farmakologisk påverkan.⁶

⁵ Mihaily Csikszentmihalyi, *Flow, Natur och Kultur* Stockholm, s. 46-47

⁶ Alternativt medvetandetillstånd. <http://www.ne.se/alternativt-medvetandetillstand>, Nationalencyklopedin, hämtad 2014-02-15.

Verk i tre delar

Materiellt kan arbetet delas upp i tre delar. Jag ger här en kort presentation av delarna för att senare fördjupa beskrivningen. Den första delen är kristallglasyrer på kakel, ett samspel mellan kaklets yta, de färger, former och strukturer som glasyrerna bildar. Självhypnos fungerar som en metod med vilken jag undersöker förhållandet mellan medvetandes skiftande tillstånd i relation till material och process. Inspirationen i trans bildar även ett rum för en andlig eller själslig kontakt/kommunikation.

Den andra delen är en film om Ma Stjärnliden där hon i egenskap av att verka som medium representerar en extrem, för mig svårgreppbar form av medvetandet. Detta gestaltas i en intervjubaserad dokumentation samt klipp från en seans i Konstfacks bibliotek. I relation till de frågor som i huvudsak behandlas utgör den mystiska transen en parallell som vidgar spelrummet. Frågor kring det ockulta var också det som föranledde arbetet och fortsatt utgör en relevant del. Ma berör också frågor om rationalitet och vetenskap. Den mediala transen som den beskrivs av Ma har likheter med en kreativ process och upplevelsen av inspiration. Inspirationen som är central i ett konstnärligt och kreativt

arbete och som är lika självklar och väntad som den är mystisk och oförutsägbar.

Den tredje delen är de möbler av energiskog som jag arbetar med. Även dessa är utvecklade under självhypnotiska sessioner och är i sammanhanget skulpturer som i sin materialitet bär på symboliska värden. Samtidigt är de funktionella objekt som betraktaren kan sitta på. De olika delarna bildar en rumslighet som betraktaren träder in i.

Texten du har framför dig rymmer beskrivningar av materialitet, metod, process, estetik samt en analys av andligheten som strömning i en vidare samtida kontext. Avslutningsvis finnes en reflektion över resultat samt en sammanfattning.

Tendenser i samtiden

Att ringa in en tendens eller strömning innefattar alltid subjektiva antaganden, trots att dessa byggs på faktiska iakttagelser. Med detta sagt vågar jag påstå att det i Sverige idag råder en ny aktualitet för det andliga. Jag upplever en förändring i hur det andliga gått från att vara något patetiskt, skamligt tabubelagt eller ointressant till att idag allt mer ta plats i diskussioner och teman. Detta är såklart något som spirat

under många år men kanske skulle inom den svenska konstscenen 2013 kunna beskrivas som det år då andligheten i vid bemärkelse omfamnades av en mängd etablerade svenska institutioner, konsthallar och gallerier. Här ingår Moderna museet med sin presentation i storformat av Hilma af Klint och hennes esoteriska mediumistiska livsverk. Ett annat exempel är Magasin 3 med samlingsutställningen "On the tip of my tongue", där kuratorerna Tessa Praun och Richard Julin menar att "de valda konstverken pekar bort från själva utställningsplatsen, mot andra virtuella eller parallella existenser" och vill med projektet framkalla "situationer och upplevelser som dröjer sig kvar och som ligger "precis utom räckhåll", att skapa möten som fortsätter att växa – i tanken och genom samtal – långt efter det att den faktiska händelsen har upphört"⁷ Artipelags samlingsutställning "svarta tavlan" inkluderar bl.a. Rudolf Steiner och Joseph Boyes båda präglade av esoteriska och ockulta teorier och rörelser. Året innan tog utställningen "platsens själ" rum i lokalerna som "med några historiska nedslag och 16 samtida konstnärer belyser aspekter av platsens själ och dess relevans i vår samtid."⁸

⁷ <http://www.magasin3.com/se/blog/exhibitions/previous/on-the-tip-of-my-tongue/> (19/2 2014)

⁸ <http://www.artipelag.se/sv/utst%C3%A4llning/platsens-sj%C3%A4l> (19/2 2014)

Gertrud Sandqvist, rektor för Malmö Konsthögskola kurerade på Lunds Konsthall utställningen "I strömmen" i vilken en mindre presentation av Hilma af Klints verk visades tillsammans med sju samtida konstnärers verk. Sandqvist säger såhär om det aktuella intresset för Hilma af Klint: "Jag vet inte, men jag tror att en aspekt är att det finns ett väldigt stort intresse för hennes sätt att arbeta och för hennes måleri, inte minst bland yngre konstnärer. Det kan hänga ihop med att det finns någon slags nyvaknad nyandlighet".⁹ I en annan intervju säger hon, "Nu som då finns en längtan efter kontakt med en annan verklighet, bortom materialism och hänsynslös exploatering av såväl människor som natur."¹⁰

Galleri Riis presenterade Fredrik Söderberg vars arbete till stor del är inspirerad och informerad av det andliga, esoteriska och ockulta.¹¹

Andligheten som aktuellt grepp inom samtidskonsten i Sverige finns det gott om exempel på. Även på den internationella konstscenen har intresset för andlighet fått ny aktualitet. Hilma af Klints målningar visades även på den 55:e venedigbiennalen där 2013 års chefskurator

⁹ Sydsvenskan, 22 februari, 2013, Emma Thörnquist, Fredrik Jalhed (19/1 2014)

¹⁰ Dagens Nyheter, 27 februari 2013, Kultur, C4, Birgitta Rubin, (hämtad: 19/2 2014)

¹¹ <http://www.galleriis.com/exhibitions/131/> (hämtad: 19/2 2014)

Massimiliano Gioni säger att "årets biennial väcker frågor om hur drömmar och visioner tillverkas och gestaltas".¹² I mitten av centralpaviljongen i den första, dunkla salen ligger Carl Gustav Jungs Röda bok uppslagen och färgkopior av flera av boksidorna uppsatta på väggarna. Rudolf Steiners svarta tavlor finns att skåda tillsammans med andra ockultister eller andligt knutna konstnärer som Aleister Crowley, Frieda Harris, Augustin Lesages och Emma Kunz. I katalogen "Is everything in my mind?" skriver Gioni i inledningen bl.a. att "Kärnan i utställningen är en meditation över de många sätt på vilka bilder har använts för att organisera kunskap och forma vår erfarenhet av världen".¹³ På presskonferensen får Gioni frågan om spiritism och det ockulta är ett av temana under biennalen varpå han svarar "Utställningen är svaret", och refererar bland annat till Hilma af Klint när han säger att, "det är inte en utställning om en retur till det irrationella, även om jag själv är en romantiker, men det är en påminnelse om att vi alla är medier, vi har alla bilder inne i oss."¹⁴

¹² <http://www.kunstkritikk.se/nyheter/hilma-af-klint-sveriges-bidrag-till-venedigbiennalen/> Joel Tunström, Kunstkritikk, 14/3 2013, (hämtad: 20/2 2014)

¹³ <http://www.kunstkritikk.se/kritikk/visionar-utan-medium/>, Kim West, Kunstkritikk, 4/6 2013, (20/2 2014)

¹⁴ <http://www.kunstkritikk.se/nyheter/blogg-fra-venezia-biennalens-pressekonferanse/>

Jag hör konstvetaren och författaren Peter Cornell i P1s programserie *den andra världen* där han anser Gioni ha en väldig lyhördhet för vad som ligger i tiden och att det inte är en tillfällighet att det encyklopediska palatset, som är titeln på huvudutställningen har den här inriktningen. Cornell menar att han kunnat se bland många yngre konstnärer både i Sverige och utomlands, att det efter en tid med mer konceptuellt inriktad konst finns en otålighet att gå in i en starkare fantasivärld, i inre bilder och gärna också den värld som man brukar kalla den ockulta världen.¹⁵ Programserien *den andra världen* belyser med hjälp av olika teman upp kopplingar mellan det andliga och konsten. Programmakaren Eric Schöldt säger att "det är som att tidsandan börjat blåsa åt ett annat håll och att det plötsligt finns en estetisk spänst i gränslandet kring det mystiska, det fördolda, det hemliga och det heliga."¹⁶

Iris Müller Westman, intendent på Moderna museet och initiativtagare till utställningen av Hilma af Klints arbeten som också medverkar i

¹⁵ Den andra världen, P1, 12 juli 2013, <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/221236?programid=4268>, (hämtad: 20/2, 2014)

¹⁶ Den andra världen, P1, 12 juli 2013, <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/221236?programid=4268>, (hämtad: 20/2, 2014)

programmet säger att "det verkar som att tidpunkten är rätt nu, som att folk kanske kan ta till sig det mer nu än för 25 eller 13 år sedan".¹⁷

Peter Cornell menar att det är både ett återupptäckande och en ny tolkning, som gjort att tidsandan börjat blåsa åt ett nytt håll. Han betraktar ockultismen som en fantasi, en myt som kan hjälpa oss att förstå världen, där myten inte behöver vara sann i någon empirisk mening. Enligt Cornell erbjuder ockultismen och konsten alternativa världar där man är fri att hänge sig åt ganska vilda fantasier. Båda världarna är också öppna för excentriker, outsiders och båda världarna är dessutom hemvister för en hel del charlataner. Det gör det på något sätt rätt så spännande, och där finns vissa paralleller. Cornell tänker att konsten ska representera någonting annat och samtidigt på nåt sätt vara mitt i samhället, att det är konstens legitimitet att stå för något annat än de normala vardagssammanhang och orsakssammanhang. Konsten ska stå för en annan värld. Han menar att ockultismen eller esoterismen erbjuder en fristad för ett annat tänkande och det kan naturligtvis gå in i återvändsgränder och inte leda till någonting annat än en fantasi men genom att tänka fritt kan man kanske också skapa ny kunskap, hitta ny

¹⁷ Den andra världen, P1, 12 juli 2013, <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/221236?programid=4268>, (hämtad: 20/2, 2014)

kunskap, man behöver tänka på nya sätt. Och det gör man också i bästa fall genom konsten och litteraturen, poesin som enligt honom också är en hemvist för ett sånt tänkande, ett fritt tänkande.

I artikeln med titeln *Beyond post modernism: the spiritual in contemporary art*, kartlägger Anne Morgan de andliga tendenser hon urskiljer ur ett amerikanskt perspektiv. Hon pekar på flera bakomliggande orsaker till ökningen av andliga uttryck i den samtida konsten, och till den diskussion som involverar det andliga. För det första menar Morgan att vår samtida kultur är mer öppen för en mycket bredare syn på det andliga där multikulturella perspektiv och det andliga inte längre är knutet till specifika religioner eller dogmer. Hon skriver vidare om hur websidor som beliefnet.com pekar på ett växande behov dialog kring trosföreställningar och ett nytt intresse för det andliga i ett post-postmodernt samhälle. För det andra uppmärksammar hon en ung generation som träder fram med ett djupt intresse för det metafysiska. Som en tredje observation påpekar hon hur etablerade konstnärer låter sina mer direkt andliga eller religiösa verk ställas ut. Anne menar att potentialen är god att igenom konsten manifesteras någon form av mystisk kommunikation som överskuggar vår vardagliga verklighet. I artikeln listar Anne Morgan en mängd andligt orienterade utövare och

presenterar dem i kategorier baserat på inriktningar som till exempel "Människan; språket, kroppen, livet och döden", "det politiska och andligheten" eller "sökandet efter förståelsen av vårt väsen eller jaget" Intresset för människan, vikten av och länken mellan språket, kroppen, sinnena, livet och döden är centralt för en av de nya riktningarna inom samtida andliga arbeten. Som ett exempel på detta tar hon upp Ann Hamilton och hur hennes verk ofta i sin förgänglighet reflekterar kring vikten av direkt upplevelse, av närvaro och av att till fullo uppleva nuet. En annan som Anne Morgan menar ägnar hela sin praktik åt att utforska kärnan av vår existens är den iranska konstnären Shirazeh Houshiary.¹⁸

Även på Konstfacks uppfattar jag tendenser som talar om en rörelse i samma riktning. En förändring drivs oftast fram ur ett behov eller en längtan till något annat. Jag tror att Peter Cornell är inne på något relevant när han talar om en otålighet efter en tid av konceptuell inriktning och längtan efter att gå in i en fantasivärld. Jag ser ett samband mellan denna längtan och den akademisering som skett på Konstfacks samtliga inriktningar i samverkan med de senaste årens

¹⁸ Morgan, Anne, *Beyond post modernism: the spiritual in contemporary art*, *Art Papers*; January/February 2002, Vol. 26 Issue 1, p30-36, 7p, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aft&AN=504999460&site=ehost-live> (6/1-14)

utveckling av en konstnärlig forskningsdiskurs, där kraven på att formulera sig i text kring sitt konstnärliga arbete har höjts.

Under en vecka i oktober 2013 deltar jag i en workshop på IASPIS som Jelena Rundqvist kurerar. Det är en del av ett större tvärvetenskapligt projekt under titeln *When the conscious listens to the unconscious*. Initiativet och det engagemang det väckte är ett konkret exempel på ett intresse för förhållandena mellan det inre och det yttre, relationen mellan sinnliga upplevelser, uttryck och kommunikationsformer.

Jelena Rundqvist håller i genomgång på IASPIS. Bilderna föreställer abstraktioner av porträtt.

Tillsammans med konstnärer från olika fält, arkitekter, formgivare och hjärnforskare hanterade vi teman som omedveten kunskap, sinnenas kommunikation, synestesi och hierkarter mellan teori och praktik.

Samtal varvades med fysiska, mentala och skriftliga experimentella workshops.

Liselotte Frisk, professor i religionsvetenskap, talar i P1 programmet *Människor och tro* om det nyandliga i termer av populärreligiositet. I programmet från 2013 med titeln "Nytt klimat för nyandlighet" menar hon att människor idag söker sig till det populärreligiösa för att söka svar på de universella livsfrågorna pga. att till exempel svenskakyrkan inte kan ge tillfredsställande svar. Hon menar också att det finns en ökad acceptans för de populärreligiösa fenomenen idag och drar en parallell till vårt pluralistiska samhälle, där olika slag av trosföreställningar och religiösa element är accepterade. Hon pekar också på ett samband mellan uttrycken och den individualism som genomsyrar samhället.¹⁹

Jan Hermansson, nyligen pensionerad religionspsykologiprofessor skickar mig ett kapitel ur *Den religiösa människan*. Texten utgör

¹⁹ <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/271680?programid=416&playepisode=271680> (hämtad: 15/2 2014)

kurslitteratur vid religionspsykologiska institutionen i Lund och tar upp just frågan om andlighet i vår tid. Författarna beskriver hur ökningen av en så kallad "privat religiositet" har lett till att forskare idag börjat tala om en sakralisering, att människor söker sådant som är heligt och okränkbart i sina liv.²⁰ Det viktigaste i nya typer av andlighet är att var och en tillåts tro på sitt eget sätt, den interna känslomässiga legitimeringen av andligheten är viktigare än den externa institutionens bekräftelse.²¹ Några exempel på spiritualitet som inte hör ihop med religion är vad den humanistiska psykologen Abraham Maslow kallar *peakexperiences* alltså höjdpunktsupplevelser, extatiska upplevelser, konstnärliga aktiviteter eller upplevelser under påverkan av hallucinatoriska droger.²²

Med dessa exempel vill jag visa på hur det andliga tar plats i samtida kulturella rum. Nu för jag dig med in i en fördjupad presentation av mitt arbete.

²⁰ Anton Geels och Owe Wikström, Den religiösa människan, en introduktion till religionspsykologin, s. 390 2012

²¹ Ibid, s. 393

²² Ibid, s. 397

ARBETET - METOD OCH PROCESS

Meditation och inspiration

I grund och botten innebär meditation att man drar sin uppmärksamhet från den yttre världen och riktar den inåt skriver Barabara Berger i sin lilla nätta bok om meditation. Hon beskriver meditationen som ett sätt att "uppleva medvetandet".²³

Jag inledde det praktiska arbetet tidigt för att låta en materialbaserad process gå före teori. Först med leran, mitt hjärtematerial som under bearbetning tenderar att suga in mig i ett fångslande flöde som sätter mina tankar i rörelse.

Den franske filosofen Gaston Bachelard beskriver i *Jorden och viljans drömmier* leran på ett sätt som fångar mitt förhållande till materialet väldigt väl. Han beskriver leran "som det material kring vilket våra mest innerliga drömmar väver sin väv av längtan och liv på samma sätt som

²³ Barbara Berger, Meditationsguiden, Porten till ett högre medvetande, Damm Förlag AB, Malmö 2004 s. 23

skulptören formger och gjuter liv i sitt formlösa, döda material. Bortom alla föreställningar om blandningen mellan jord och vatten återfinns enligt Bachelard ingenting mindre än den "ideala degen", en perfekt syntes av motstånd och smidighet, en underbar jämvikt mellan de bejakande och de avvisande krafterna, den ursprungliga gyttjan lämpad att uppta och bevara varje tings möjliga form med hjälp av den knådande handen, den lyckliga handen som fylls och omges av en kosmisk mildhet, handen i vilken föds "våren fylld av väldoft".²⁴

I detta ryms så mycket av upplevelsen av arbetet med leran, han målar fram en upplevelse av inspiration och lust i metaforen "... i vilken föds våren fylld av väldoft". Det är så att jag undrar om Gaston har en nära relation till materialet eller om han filosoferat sig fram till denna inlevelse som för mig är så nära essensen av upplevelsen.

Jag utforskade en slags meditatív form där leran utgör ett centralt element. I ett ostört rum, om möjligt i tystnad, ibland med musik, med endast lera och skärtråd. Syftet var att under fördjupat fokus, en bestämd tid, med endast mina händer arbeta med en upprepad grundform. En form jag blivit varse om att jag under många år tycks

²⁴ Tom Sandqvist, Helig, helig är bilden, Kring bilder och helighet, död och uppståndelse, s. 144

återkomma till, låt oss kalla den för min grundform. Jag hade en idé om att begränsningen till något jag var säker på och arbetat grundligt med skulle utgöra en förutsättning för att vila i en slags automatik, där rörelserna och upprepningen kunde leda mig in i en slags trans.

Sten Barnekow, författaren till *Erfarenheter av Zen*, talar om något liknande i relation till den ritualiserande aktiviteten. Genom övning lär kroppen i införlivandet av en rad tekniska färdigheter – som att simma, rida, sjunga, - att koordinera ett allt större antal muskler allt mer automatiskt. Ju duktigare man blir på en aktivitet, desto mer drar sig den medvetna uppmärksamheten tillbaka från själva utförandet och rörelsen flödar "av sig själv" enligt en fast och inövad följd av handlingar. Han beskriver hur vi genom vana och förvärvad skicklighet bevarar det förgångna och hur det i det kroppsliga gestaltandet lagras kroppshållningar och rörelser.²⁵

²⁵ Sten Barnekow, Erfarenheter av Zen, Bokförlaget Nya Doxa, 2003, s. 1037-1038

Resultat av meditation med lera, nov 2012

Mihaily Csikszentmihailyi menar att vi har kontroll över vår ”psykiska energi när vi befinner oss i flow och att allt vi gör då ökar ordningen i medvetandet.²⁶ Han talar om flow som en kringgående rörelse som börjar med att en uppnår kontroll över innehållet i medvetandet.²⁷

²⁶ Mihaily Csikszentmihailyi, Flow, Natur och Kultur Stockholm, s. 63

²⁷ Mihaily Csikszentmihailyi, Flow, Natur och Kultur Stockholm, s. 19

Österländska traditioner som hinduism och buddhism har alltid betonat vikten av att använda speciella tekniker för att utforska medvetandet. Via ökade insikter om sig själv och vad som pågår i det omedvetna kan en uppnå ett objektöst tillstånd. Det är ett tillstånd utan innehåll, att bara vara, ett upphörande av alla psykologiska processer.²⁸

Meditation blev en metod i sökandet efter en förståelse för de andliga dimensionerna av mitt skapande arbete. Jag är övertygad om att våra upplevelser och erfarenheter ligger till grund för våra beslut men ibland ter sig grunderna subtila och på snudd till oförklarliga. Trots detta kan besluten vara lätta att ta, vi upplever att något nästan bara sker och ett förlopp fortskrider nästan som ”av sig själv”. För att beskriva eller förklara dessa abstrakta förlopp ligger det nära till hands att använda begrepp som intuition eller magkänsla. Det representerar det bakomliggande som vi ibland är oförmögna att greppa. Detta flöde är ofta tätt knutet till det jag vill kalla för inspiration eller den trans som en kan gå in och ut ur i ett arbete.

²⁸ Anton Geels och Owe Wikström, Den religiösa människan, en introduktion till religionspsykologin, s.407

Ordet Inspiration beskrivs i Nationalencyklopedin bland annat såhär: "andlig ingivelse som sätter en människa i stånd att tänka, tala eller handla på ett sätt som förefaller vida övergå hennes egen förmåga; i allmänt språkbruk även med försvagad betydelse. (latin *inspira'tio*, av *inspi'ro* 'blåsa i', 'inandas', blåsa liv i', 'inspirera')".

Jag leker ibland med tanken på yttre krafter som påverkar mig, som talar till mig igenom tecken, igenom drömmar, igenom material. Det är för vagt för att jag ska vilja benämna det för en tro men ibland tar fantasin om hur någon eller något för mig osynligt och ogripbart som talar till mig och som påverkar mig över. Det blir ett slags undantagstillstånd där jag kör över rationalitet och upplever hur inspirationen öppnar upp för ett vidgat rum att vara i. Det ger en upplevelse av att taket höjs, att rummet både utanför och inom mig blåses upp och blir luftigt och öppet.

Vidare i Nationalencyklopedin om inspiration läser jag: "Den kan uppfattas som en frigörelse och förhöjning av hennes vanliga själstillgångar, men i klassisk form tänks inspirationen komma mer direkt från den gudomliga världen (Gud, Guds Ande, en ängel, muserna osv.). Karismatiker av olika slag anses vara drivna av gudomlig inspiration. I den grekiska antiken tänktes vanligen diktarens inspiration komma

under extas; från denna idé har modernare inspirationsföreställningar utvecklats."²⁹

I samband med utställningen "I strömmen" säger Gertrud Sandqvist så här: "Detta att man säger ja, och tror på den inre bild man ser, det känner jag igen hos många andra konstnärer och det är någonting extraordinärt egentligen. Och också att man litar på det så pass mycket så att man inte ändrar på någonting efteråt och att man upplever att det kommer från någon annan stans. Det är det som vi brukar kalla för inspiration och inspiration betyder ju att någonting andas genom en. Det är någonting som inte är en själ som andas genom en".³⁰

Jag läser i Ceramic Review om keramikern Jonathan Middlemiss som har utvecklat ett program för fysisk meditation som han kallar för *Wild Intelligence*. Det handlar om en slags kreativ träning för sinnen. Han menar att vi är låsta vid och begränsade av att ständigt försöka förklara, kontextualisera och definiera det vi ser och upplever. Om vi frigörs oss från detta och försätter oss i ett tillstånd av *unknowingness* börjar sinnen expandera och vi kan använda vårt medvetande på ett

²⁹ inspiration. <http://www.ne.se/lang/inspiration>, Nationalencyklopedin, hämtad 2014-02-25.

³⁰ Den andra världen, P1, 12 juli 2013, <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/221236?programid=4268>, (20/2)

annorlunda sätt. Han utvecklar själv nya keramiska former ur som han kallar det denna *nedsänkning i ovetandet*.³¹

Det blev viktigt för mig att utveckla den meditativa metoden och jag började söka alternativ för att fördjupa detta. Jag hörde ett reportage på radio om hypnos. Beskrivningarna av ett hypnotiskt tillstånd påminde mig om min egen upplevelse av inspiration. Tanken på att bli hypnotiserad hade slagit rot i mig och några veckor senare satt jag hos hypnosterapeuten Inger Lundmark på hennes mottagning.

Självhypnos som metod

Inger Lundmark jobbar på Grinden, en mottagning på söder med fem medarbetare som arbetar med olika former av psykoterapi och klinisk hypnos, vilket innebär att hypnos används som metod inom ett behandlingsarbete. På grindens hemsida erbjuds grundläggande information om hypnos. Jag fastnar för formuleringen om hypnos som "en närvarande frånvaro, eller frånvarande närvaro" eller att "psykodynamiska teorier ser hypnos som något som händer i vårt psyke;

³¹ Middlemiss, Jonathan, Fields of Perception, Ceramic Review; Maj/juni 2013, nr261, s.46-47

vi får lättare kontakt med den omedvetna delen av oss. Hypnos förenar känsla och intellekt och den är både upplevande och jagstärkande med kognitiva inslag."³²

Jag träffar Inger vid tre tillfällen. Hon låter mig genomgå flertalet olika hypnotiska experiment. Jag beskriver mitt arbete och Inger förslår självhypnos som metod. Hon menar att jag redan använder mig av transen i mitt arbete. Men att jag kan lära mig att göra det mer kontrollerat och medvetet.

Det går till så att Inger ber mig ange en plats som jag känner mig trygg på som jag tycker om att vara på. Jag väljer skogen, den i Skåne där vi har vårt torp. En plats som funnits för mig sedan jag föddes, som jag kontinuerligt återkommer till. Hon ber om en årstid, om dofter. Sedan leder hon mig in i en berättelse där dessa referenser utgör en kärna som berättelsen bygger på. Hon säger att jag inte behöver lyssna till hennes ord om jag inte vill, att jag ska låta tanken röra sig fritt, gå ut och in i hennes berättelse om det känns bäst. Vid ett tillfälle ungefär halvvägs in i sessionen ges en öppning till mig där jag kan välj att öppna ögonen och börja arbeta med mina händer, skissa eller modellera, under fortsatt

³² <http://www.grinden.nu/#about> (hämtat: 7/3, 2014)

trans. Denna hypnosinduktion spelades in och jag fick med mig ljudfilen hem.

Jag var höggravid med vårt tredje barn under mötena med Inger och hade precis inlett ett års uppehåll från utbildningen. Genom att kontinuerligt utforska självhypnosen under föräldraledigheten blev det ett sätt för mig att behålla en närhet till projektet och att bearbeta ständigt pågående processer kring detta. Vid varje tillfälle hade jag tillgång till skissmaterial och vid några enstaka tillfällen stred jag motvilligt till handling med materialen. Känslan i trancen var nämligen så behaglig att jag inte ville störa den med fysiska rörelser och risk för avbrott. Hellre skissade jag efter. Detta material har jag sedan tagit vidare i arbetet med glasyrerna.

Här följer ett urval av anteckningar efter självhypnossessioner.

Jag andades djupt in ett par gånger, höll andan i fem sekunder. Ibland var allt bara mörkt och bilden liksom vibrerade eller snarare svajade, som vågor, eller som en gungande vattenyta. (28/2 2013)

Vid ett tillfälle satt jag i en stor cirkel av lera som en platta fast rund och jag rörde mig medsols och sparkade med benen, fötterna mot mitten så att lera skyfflades upp mot mitten, allt var vått och glidigt. (24/1 2013)
Som att huvudet liksom blåstes upp som en ballong med frisk luft, lite isande sval känsla som att hela huvudet blev en tom sal med högt i tak och tyst som i en tyst kyrka. Kroppen liksom svävade i denna känsla som även svagt svajade som vågor. Denna känsla kom och gick i medvetandet, däremellan var jag ömsom i tankar ömsom helt tom. (29/8, 2013)

Vågor rytm, flyt, sen åter närvaro i min kropp i rummet, nuet, men i en svävande känsla, upplöst, avslappnad tung fast lätt.
Nu efteråt den där särskilda känslan i huvudet av att skallen är uppblåst, särskilt i bakhuvudet. Liksom dras upp. Lite som en rysning fast konstant på insidan av huvudet längs med yttre konturen fast inuti. (25/9, 2013)

Björn Enqvist, legitimerad psykoterapeut med kognitiv inriktning med en doktorsavhandling om hypnos i samband med kirurgi, skriver sin bok "Inbjudan till trance, - hypnos i vård och terapi" om hur "hypnosen som

ett avslappnat och öppet tillstånd i hög grad främjar förmågan att hitta nya möjligheter.”³³

Självhypnosens motsvarar en djupmeditation och mätningar med EEG visar på liknande frekvenser i hjärnan hos en mediterande som när en sover. ”Vid drömmar brukar EEG uppvisa en blandning av just aktivitet och vila i hjärnan. Denna blandning menar forskarna kan vara ett tecken på att innehåll i vårt undermedvetna själsliv aktualiseras, gärna i form av bilder, fantasier, inlevelser. Djupmeditation sätter igång just en sådan blandning av vila och aktivitet i vår hjärna i vaket tillstånd. Så förklarar alltså även forskarna att meditationen för många blivit en hjälp till konstnärlig inspiration”.³⁴

Akten och formspråk

Kakelplattorna numreras på baksidan, på golvet bildar de olika stora kvadrater. Glasyrerna och redskap som penslar, slickepottar, svampar,

³³ Björn Enqvist, Inbjudan till trance, Hypnos i vård och terapi, Bokförlaget Mareld, 2004, Västra Frölunda, s. 101

³⁴ Sven Magnusson (RED), Alternativ tro 2, mystik, meditation, ockultism, esoterik, Poprius Förlag AB, Stockholm, 1976, s. 51

vatten är uppställda intill. finns. Jag är barfota. Dörren är stängd och lappen med budskapet ”stör ej – hypnos pågår” är upptejpad. Jag lyssnar till hypnosinduktionen och inleder akten

En av utmaningarna är att med kroppens rörelser överföra något subtilt, en upplevelse, en känsla, något ibland i snudd på översinnligt, upplevt i ett av medvetandets innersta rum. Det handlar om subjektiva upplevelser, tolkningar och känslor. Det andliga som svårligen konkretiseras i ord. Jag förlitar mig på materialens språk. Att med färger, strukturer överföra detta till materia.

Jag utgår ifrån cirkeln som form.

Cirkelns symboliska innebörd är enorm. Några beskrivningar som jag presenterar här korrelerar med mitt förhållande till den runda formen som språkbärare, J.C Cooper skriver om hur cirkeln kan beteckna själen eller psyket. Flera koncentriska cirklar, ofta tre, kan till exempel symbolisera det förflutna, nuet och framtiden.³⁵ Vidare kan cirkeln kan stå för självet, det fördolda, det oändliga, tiden som omsluter rummet men också tidlösheten och rumslösheten.³⁶

David Fontana, psykolog som skrivit mycket om symboler menar att "vissa geometriska figurer har förmåga att nå djupt in i det omedvetna och på subtila sätt påverka betraktarens sinnesstämning."³⁷

Under vissa akter beskriver flera cirklar tillsammans ett skeende eller en relation mellan olika medvetandetilstånd.

³⁵ J.C Cooper, *Symboler*, en uppslagsbok, 1978, s. 27

³⁶ Ibid.

³⁷ *Symbolernas hemliga språk*, David Fontana, Duncan Baird Publishers 1993, s. 54, Sättning Ytterlids, Falkenberg, printed in Imago, Singapore 1996

Enligt Barbara G. Walker i *The Woman's dictionary of Symbols & Sacred Objects*, har cirkeln fungerat som en av de primära kvinnliga symbolerna i motsats till fallosaxeln, strecket eller korset. Cirkeln har enligt henne associerats med idén om en skyddad eller invigd plats, en ceremoniell plats där alla deltagare var jämställda.

När tre cirklar överlappar varandra och i mitten bildar formen av en trippel vesica piscis. Formen som är en urgammal synonym för det

kvinnliga könet och som i religiös symbolism stått för en feminin kreativ kraft³⁸.

Den kristna symboliken med tre cirklar, antingen koncentrisk eller överlappande, är den kanske mest välbekanta i vår kulturella kontext. Cirklarna symboliserar då *corpus, anima, spiritus*, det vill säga kropp, själ och ande. Cirkeln och kvadraten tillsammans sägs symbolisera himlen och jorden; integrering; förbindelse, de förutsätter varandra som tid och rum.³⁹ Kvadraten kan också representera dödens orörlighet i motsats till livets och rörelsens dynamiska cirkel.⁴⁰

Cirkeln refererar också till Mandalan. I *Jung och det andliga* skriver Carola Hermelin hur ett av skälen till att Jung intresserade sig för buddhismen var att han fann mandalan som ett gott exempel på en symbol för det som han kom att kalla för självet i sin psykologi. Mandalan betyder cirkel på sanskrit. Den kan bestå i en cirkel inskriven i en kvadrat eller en cirkel i vilken en kvadrat är inskriven.⁴¹

³⁸ Barbara G. Walker, *The Woman's dictionary of Symbols & Sacred Objects*, s. 4, 1988

³⁹ J.C Cooper, *Symboler*, en uppslagsbok, 1978, s. 26-28

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ *Jung och det andliga*, Kurt Almqvist och Olav Hammer (red), Svenska Förlaget liv & ledarskap ab, 1999, Carola Hermelin s.190

Kakelplattorna som utgör grunden för bilderna kan i sina enskilda partiklar, betraktas som dessa kvadrater, "inskrivna" i cirkeln liksom hela formen utgör en kvadrat inom vilken cirkeln av kristall är "inskriven".

Barbara G. Walker skriver om hur mandalas vid sidan om de enormt komplexa religiösa varianterna kan vara enkla personliga uttryck för känsla eller medvetenhet vilket stämmer in på mina kakelbilder⁴²

Cirkeln som form är av betydelse för de rörelser jag utför under den hypnotiska akten. Hur jag går barfota i cirklar över plattorna. Tar med mig smet, breder ut, iakttar, överväger, känner efter, rör mig i en cirkel, runt mitten, blicken riktad snett nedåt. Klättrar upp på en stege, betraktar på avstånd, kliver åter ner på plattorna med en ny idé hur en möjlig form och färg i symbios. Här finns ytterligare en koppling till den buddistiska mandalan i hur den bildar ett mönster där delarna återspeglar helheten och utgör en symbol för ett ordnat kosmos på flera plan. Hermelin utvecklar i *Jung och det andliga* hur mandalan används som ett instrument för meditation. Mandalan visualiserat av den mediterande och symboliskt uttryckt kan den mediterande under meditationen identifiera sig med den centrala buddhagestaten. För att

⁴² Barbara G. Walker, *The Woman's dictionary of Symbols & Sacred Objects*, 1988, s. 10

få meditera över en viss buddhagestalt måste den mediterande personen genomgå en initiation. Jung gör kopplingar mellan det som han kallar för individuationsprocessen som är en slags initiationsprocess i vilken en går från mörker till ljus, från omedvetenhet till medvetenhet. Med en tibetansk mandala som exempel beskriver Jung hur den inre gården eller palatset med sina fyra ingångar och fyra färger bildar en kvaternitet som Jung ser som en symbol för självet. I dess centrum, en framställning av den centrala Buddhan i form av en manlig och kvinnlig buddhagestalt i förening som symboliserar upplysningen. Jung tolkar i sin tur detta som en symbol för den paradoxala helhet av medvetet och omedvetet som självet utgör i hans psykologi.⁴³

Jag går in i en stämning, en tanke, som präglas av en eller flera känslor. Under vissa akter är jag fokuserad på upplevelsen i nuet, under andra akter arbetar jag med minnet av upplevelser eller en abstrakt bild av ett fenomen. Ett konkret exempel på detta kan vara upplevelsen av sorg, hur känslan kan sippra in i partiklar eller välla fram som en våg eller ligga som en konstant sordin eller tung dimma över allt.

⁴³ Jung och det andliga, Kurt Almqvist och Olav Hammer (red), Svenska Förlaget liv & ledarskap ab, 1999, Carola Hermelin s.190-193

"Akt 2" under arbete

Jag gör inga ingrepp på verken efter bränningen. Det som skapats under en akt har ett värde i att vara en direkt intuitiv kommunikation som vittnar om just den specifika upplevelsen, den stunden.

Kristallglasyr och färger

Jag har länge känt en fascination för uttrycket i kristallglasyrer. Inom det keramiska bär de lite av en nördstämpel, antagligen på grund av dess tekniska komplexitet och den svårighet de innebär att mästra. I arbetet kring det andliga hade jag tidigt kristallglasyrerna i åtanke.

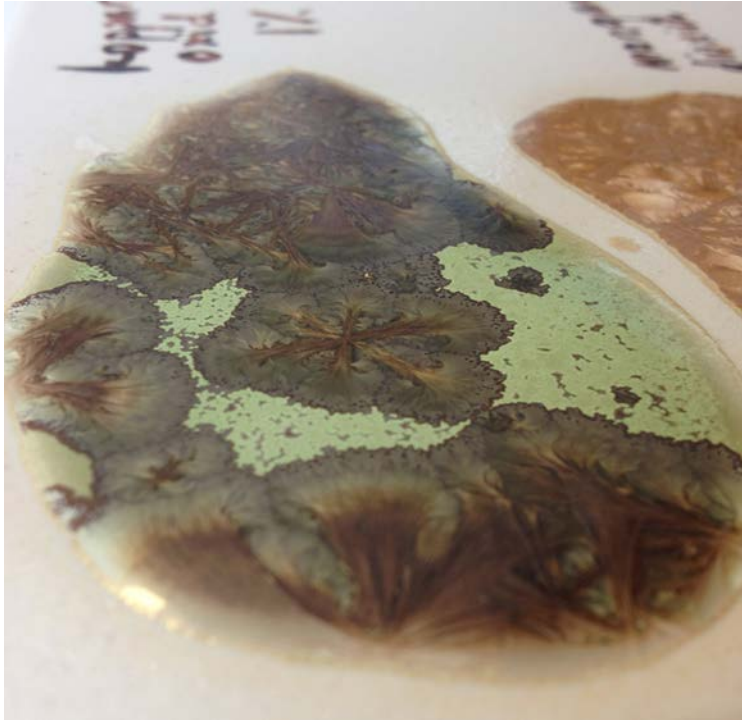
Detaljbild ur "Akt 2".

Kristallernas antal, storlek och utseende styrs av en pendling mellan olika temperaturer och flera, ibland längre hålltider under avkylningsfasen. En långsam avsvälning leder oftast till större kristallformationer. Andra påverkande faktorer är formen på objektet, typen av lera, tjockleken på glasyren. Utmärkande för en kristallglasyr i den kemiska sammansättningen är en hög koncentration av zink, aluminiumhalten i kristallglasyrer är oftast låg eller obefintlig, liksom kvartshalten då dessa hämmar kristallbildningen.⁴⁴

Det finns i kristallglasyrernas väsen något levande, något som är i ständig rörelse. Även om den brända glasyrytan är en förstelnad bild så ger den en förnimmelse av hur den blivit till, att den stannat mitt i sin rörelse. De talar ett organiskt språk som i färger och strukturer starka kopplingar till naturfenomen.

Omvänt är det även ofta när jag ser på himlen, möter vatten, skog, mossor, bark, stenar, mögel som jag förförs och hamnar i trans, antingen för att upplevelserna påminner om något i mitt inre eller fungerar som startfält för att gå in i ett andligt tillstånd.

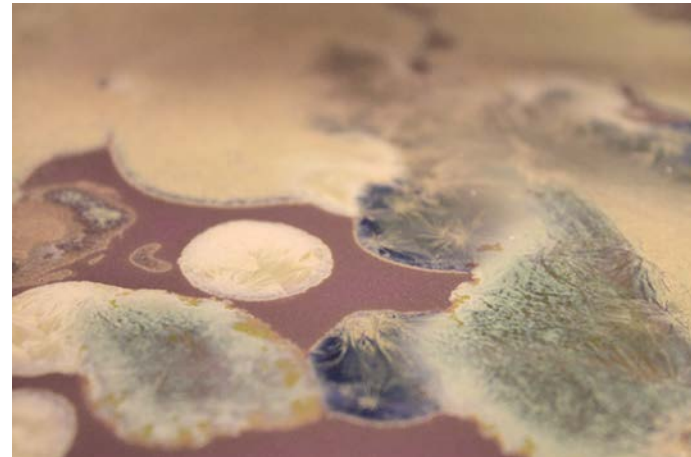
⁴⁴ http://www.creativecreekartisans.com/creativecreek_cone6cry.htm, (hämtat: 20/1, 2014)

Glasyrprov, koppar oxid 1%

Jag läser i J.C Coopers bok om symboler hur kristall eller glas sägs symbolisera bland annat renhet och andlig kunskap. Ting av glas eller

kristall betecknar övergången från ett existensplan till ett annat. Eller från det yttre till det inre.⁴⁵

Glasyrprov, Kobalt och koppar

I arbetet med glasyrerna är det som att vi drar varandra framåt i ett slags viktspel där jag kastar mig fram och väntar på att glasyrerna och materialet som hänger ihop med mig i en slags osynlig länk, ska glida upp bakom mig, fortsätta förbi, när dom visar sig för mig och jag tagit in bilderna känner jag hur jag rycks framåt av dragkraften i en slags dynamisk dans styrd av våra krafter och tyngdlagen.

⁴⁵ J.C Cooper, Symboler, en uppslagsbok, 1978, s. 101

Arbetet med de pastellfärgade anonyma såser och krämer som glasyrerna är kräver total fokus. Att låta informationen som finns på etiketter och innehållsförteckningar vägleda i samverkan med minnet och prover som vittnar om tidigare resultat. Det kräver inlevelse, fantasi och en förmåga att balansera mellan materialen, känslan och berättelsen.

För att undvika att formen skulle konkurrera med komplexiteten i kristallglasyrerna, arbetar jag med en platt yta. Jag kavlade till en början ut egna porslinsplattor men kom fram till att ett industriellt framställt kakel skulle fungera om inte bättre så lika bra. CC Höganäs Byggkeramik sponsrar mig med kakel. Jag prövade mig igenom hela deras sortiment av högbrända plattor och hittade tillslut *ett* kakel som kristallglasyrerna var kompatibla med. Det är en komplex fråga då grundmaterialets kemi måste vara kompatibel med kristallglasyrens. Serien Grynna finns i ett tjugotal nyanser och jag har valt ut sex färger. Ljusrosa, ljusblå, ljusgul,

vit, svart och grå. Storlekarna varierar mellan 15x15cm och 30x30cm och detta är beroende på tillgängligt utbud.

Närbild av "Akt 1" innan bränning

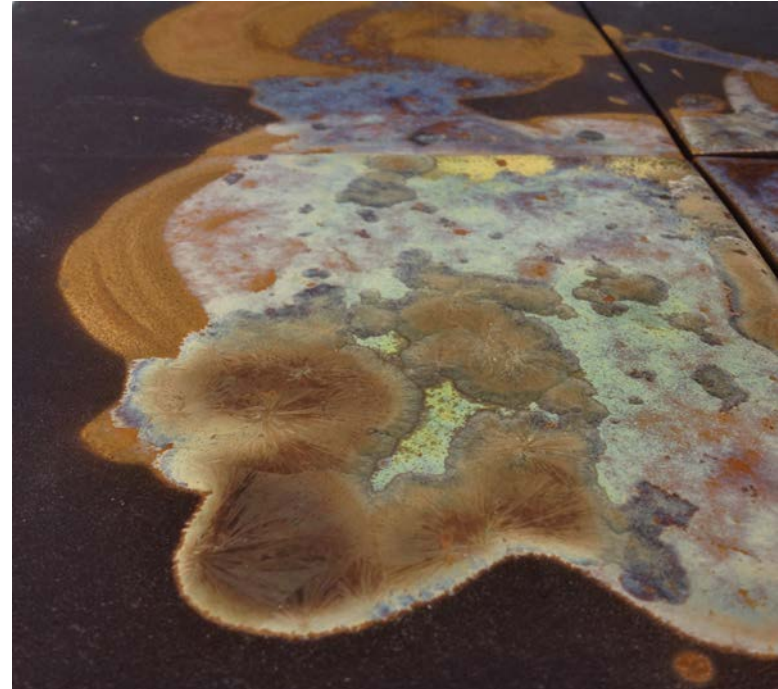
Att färgen har en stark inverkan på oss är en bärande tanke i mitt arbete. Jag tror dock att upplevelsen är helt subjektiv. Med detta sagt vill jag presentera några exempel på tolkningar.

I företalet till Wassily Kandinskys "Om det andliga i konsten" skriver Ulf Linde att Kandinsky har sagt att boken skrev sig själv, att den var

inspirerad.⁴⁶ Med detta menar alltså Kandinsky att innehållet ska ha kommit till honom på något övernaturligt sätt. Formuleringarna är subjektiva men trots detta intressanta. Hans upplevelser präglas av synestesi och ofta görs paralleller mellan musikaliska instruments ljud och färger i tolkningen. I en fotnot förklarar han själv hur alla påståenden grundar sig på "psykisk erfarenhet och icke på någon positiv vetenskap".

"Som ett intet tömt på möjligheter, som dödens intet när solen slocknat, som evig tystnad utan hopp och framtid – sådan är det svartas inre klang".⁴⁷

Kandinsky beskriver också hur gult rör sig mot betraktaren, i en *excentrisk rörelse* och blått koncentriskt, i en rörelse bort från betraktaren.⁴⁸

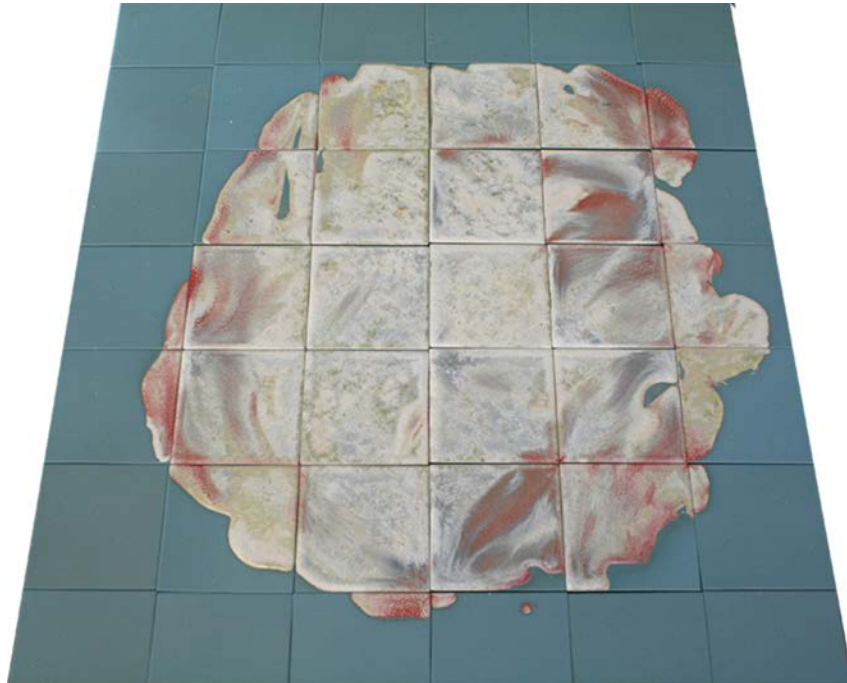

Glasyrprov

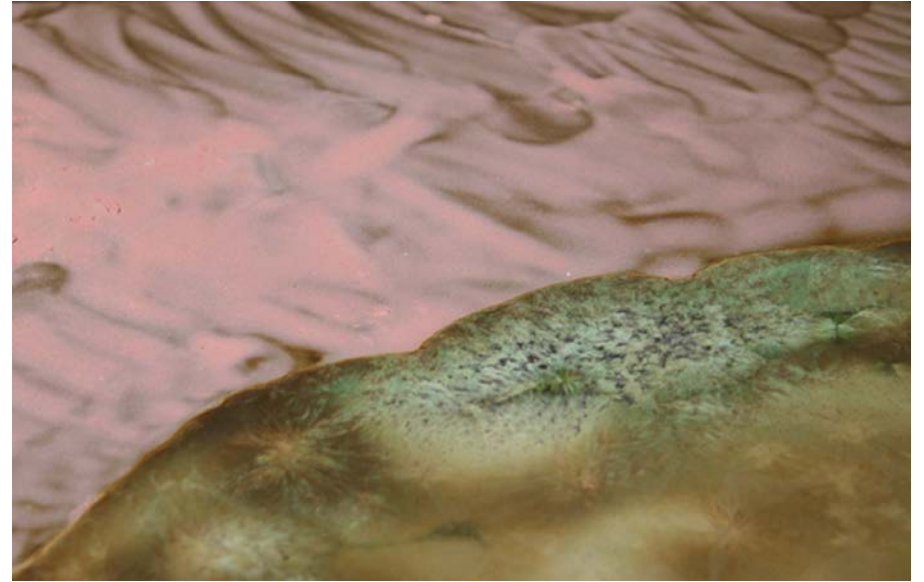
⁴⁶ Wassily Kandinsky, Om det andliga i konsten, Konstakademien, Stockholm, 1970, s. 7

⁴⁷ Ibid, s. 80

⁴⁸ Ibid.

"Akt 8"

Närbild av "Akt 9"

För Hilma af Klint symboliserade gult manligt, blått kvinna, röd mänsklig kärlek, rosa andlig kärlek, vit var den allra heligaste av alla färger berättar Iris Müller Westman, intendent på Moderna och initiativtagare till Hilma af Klint utställningen.⁴⁹

⁴⁹ Den andra världen, P1, 12 juli 2013, <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/221236?programid=4268>, (hämtad: 20/2, 2014)

Energiskogsfåtöljerna

Jag såg ett behov av platsspecifika sittmöbler i anslutning till kakelväggen och filmen. De hypnotiska akter jag genomgår utspelar sig i en skog, det är platsen på vilken jag träder in i en djupare del av mitt medvetande.

Skogen är för mig komplex och på många sätt överväldigande. Det är en plats för inspiration där tankar och idéer får fart och samtidigt en plats för längtan saknad och sorg. I skogen känner jag som starkast närheten till den jag förlorat. Han andas igenom träden och finns där. Genom min uppväxt har skogen varit central i vårt gemensamma liv, allt minner om honom, ljuden, luften, färgerna, dofterna.

Även skogen och trädet bär på symbolik som har en relevans för rum jag skapar.

Det har genom tiderna funnits tankar om trädet som genomsyrat av gudomlig energi. Skogar har kommit att symboliskt länkas samman med mysterium och förvandling. Lövträd specifikt representerar nytt liv och återfödelse.

Psykologiskt sett är den en symbol för det omedvetna. Esoteriker använder ofta ett träd med en dubbel stam som symboliserar den splittrade dualitet den fysiska världen består av men där de båda stammarna uppstår i en enhet som ligger under det synliga.⁵⁰

Många myter talar om livsträdet eller världsträdet som på något sätt var involverat i skapelsen av universum och ursprunget till mänskligheten. Vad som inte alltid lyfts fram är hur detta symboliska träd har tillskrivits ett kvinnligt kön och sett som all-närande, all-givande moder. I Indisk och persisk tro tillbads trädets gudinna redan 2000 f.Kr. och det finns en berättelse om hur trädet gav språket till mänskligheten genom att olika bokstäver eller mantran fanns skrivna på varje löv. Trädet var skaparen av alla mantran och därmed av även källan till skapelsen.⁵¹

Hängpilen som är en form av Salix har i en biblisk kontext symboliserat sorgen eller sörjandet.⁵² Trädet utgör inom alkemin *prima materia*.⁵³ Med essensen av världsträdet kan en enligt alkemin få tillträde till det

kosmiska medvetandet och skapelsens hemligheter.⁵⁴ Skogen står också för dödsriket, för naturens hemligheter och för den andliga värld som människan måste tränga in i för att finna en mening med livet. De kan också vara en bild för bristen på andlig insikt och andligt ljus. Enligt schamanistisk tro är skogen andarnas hem.⁵⁵

Inledningsvis arbetade jag med att böja salixen. Jag ägnade timmar åt att hitta former och metoder som kommunicerade mina inre bilder. Jag mötte bara frustration och misslyckanden. Tills jag bestämde mig för att göra en session med salixen under självhypnos.

Det var då jag började kapa, skapa upprepning, symmetri och räta linjer. Jag lämnade det böjda, slingriga och mjuka.

⁵⁰ David Fontana, *Symbolernas hemliga språk*, Duncan Baird Publishers 1993, s. 100-102

⁵¹ Barbara G. Walker, *The Woman's dictionary of Symbols & Sacred Objects*, 1988, s. 472-473

⁵² *ibid.*

⁵³ J.C Cooper, *Symboler, en uppslagsbok*, 1978, s. 209

⁵⁴ *ibid*

⁵⁵ J.C Cooper, *Symboler, en uppslagsbok*, 1978, s. 168

Prototyp för fåtölj

Det mediala medvetandet

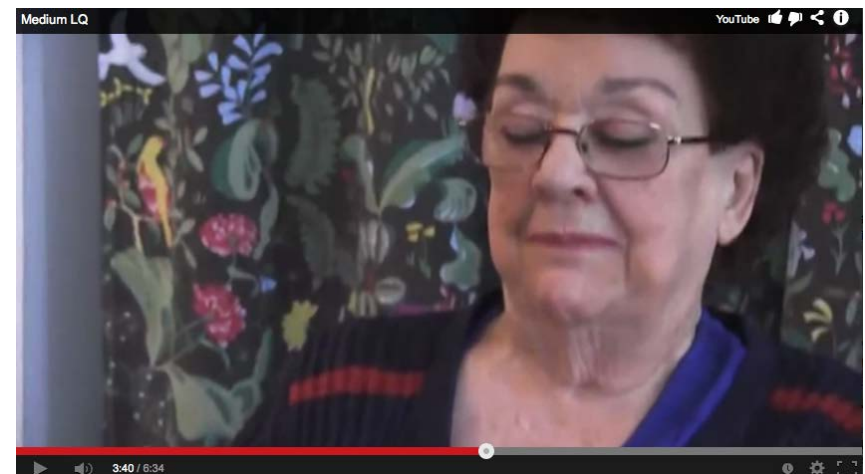
Ett medium är en person som säger sig ha förmågan att befinna sig på gränsen mellan olika medvetandetillstånd och kan ses som en slags världslig representation av en förmedling av en andlig värld.⁵⁶

Jag träffade ett flertal verksamma medium innan jag följde upp ett tips från min handledare Birgitta Burling och kom i kontakt med Ma Stjärnliden. Vårt första möte var utifrån en privat utgångspunkt. Jag strävade efter att vara så anonym som möjligt. Mitt intresse rörde hennes förmåga och medvetandetillstånd men också på den mystiska eventuella andliga kommunikation som väntade. Vad det mötet gav bär jag inom mig.

Jag fastnade för Mas beskrivningar av sin upplevelse och idén om att fläta in henne i mitt arbete växte fram och resulterade i en dokumentation.

⁵⁶ Inga Sanner, *Det omedvetna, Historien om ett utopiskt rum*, Bokförlaget Nya Doxa, 2009, s120

Filmen som är ca 6 minuter är gjord i samarbete med Veide Lingås, Joakim Auran och Mathias Monarque, som har filmat, tagit upp ljud och ljussatt. Joakim arbetar som professionell klippare och har utifrån mina urval klippt materialet tillsammans med musik jag fått av, Joel Danell som är musiker.

Vi filmade en lördag i Konstfacks bibliotek. Jag intervjuade Ma och vi en utförde en seans. Vid seansen närvarade även Klemens Karlsson, bibliotekschefen. I filmen beskriver Ma upplevelsen i sitt medvetande under en seans och hennes förhållande till andlighet och begreppet gud. Ma vidgar temat och öppnar upp för alternativa tolkningar och

förhållningssätt. Hon representerar med sin upplevelse en extrem medvetandeform. Mas representation kan också väcka frågor kring rationalitet och vetenskap och paralleller kan dras mellan det mediala tillståndet och upplevelsen av inspiration.

Länk till filmen på Internet: www.

Filmen med Ma kommer under utställningen att visas på en mindre skärm, med ljudet i hörlurar. Skärmen kommer att placeras så att betraktaren måste befinna sig precis intill för att uppfatta den

överhuvudtaget. Detta är viktigt då rörlig bild och ljud annars riskerar att ta fokus från de övriga verken.

Slumpen

Slumpen eller materiens oförutsägbarhet är en viktig faktor i arbetet. Ett återkommande moment är att släppa kontrollen. Det som skapas då är unikum. Det är för många faktorer som är utanför min makt att kontrollera för att en upprepning ska kunna ske. Av unikatens görs urval om vad som ska behållas, vad jag vill utveckla. Kristallglasyrerna är nästintill omöjliga att kontrollera. Nästan aldrig kommer resultaten ut ur glasyrugnen som jag föreställt mig.

I de gestaltande processerna låter jag materialen och tyngdlagen vara med och i viss mån styra formen. Alltid under vissa grundförutsättningar som jag ställer upp. Att involvera andra personer i mitt arbete är ett annat sätt. Ett exempel är i mötet med hypnosterapeuten och samarbetet kring filmmaterialet.

Jag urskiljer flera grunder till dessa val. Dels tilltalas jag av utmaningen det innebär att ställas inför något inte helt väntat, dels drivs min lust framåt av oförutsägbarheten och överraskningen. De beslut jag fattar när jag "återtar" kontrollen ger mig ofta en upplevelse av att något nytt utvecklats och det finns ett värde i hur min blick och relation distanseras och zoomas ut för en stund. Jag värderar också samarbetet som arbetsform högt i hur det skapar en öppning för utveckling, möjlighet till nya infallsvinklar och en fart framåt.

REFLEKTION ÖVER RESULTAT

Processprövandet och laborerande med metoder har varit vägen till det resultat som nu utgör en egen central del av arbetet. De tre delarna, väggen, energiskogsmöblerna och filmen bildar tillsammans och genom sin relation till varandra något i sig. Det som blir, handlar inte bara om yta och form utan fungerar också som en ingång till någonting annat. Ett

rum med en annan funktionalitet, en andlig funktionalitet. Ett slags kraftfält som besökaren kan träda in i.

Här är varje liten detalj viktig. Energiskogsfåtöjlernas funktionalitet, taktiliteten, att få beröra material har en relevans upplevelsen. Beträktaren förväntas sitta, känna och lukta. Hen omfamnas av salixens hypnotiska intryck, delvis avskärmad men med en öppen vy mot väggen med de abstrakta kristallglasysrbilderna. Vid en närmare granskning av rummet uppenbarar sig filmen som ett tredje element. Det är av betydelse att filmen ses i avskildhet, att ljudet strömmar igenom hörlurar för att stänga sorlet från omgivningen ute så att detaljerna och det subtila i filmen går att uppfatta. Sittplatsen för filmtittaren består också av energiskog och ingår i helheten.

Miljön består av ett möblemang, objekt med en för betraktaren igenkännbar funktionalitet, material och objekt som vittnar om en konsthantverkstradition.

Ordet medium framträder och får i sammanhanget flera betydelser. Det ringar in kärnan, hur alla materialen liksom Ma Stjärnliden också verkar som kanaler eller språkbärare. Delarna utgör olika medier genom vilka

det andliga tagit form med syfte att översättas, överförs, tolkas hos en mottagare. Det inre, immateriella är substansen för det som blir materia. Det är inte viktigt att i anslutning till verken förklara mina symboler, metoder eller processer i text, i centrum är just hur materialen fungerar som medier. Talar färgerna, formerna till betraktaren på samma plan som de formats? Ligger det något i Kandinskys påstående om att "Konsten talar *till* känslan, därför kan den också bara tala *genom* känslan,"⁵⁷

När akten utförs rör jag mig *i* bilden, *i* materialet. Kan en som betraktare uppleva att hen är inuti bilden inte endast framför den? Det är först i mötet med varje enskild betraktare som detta möjligen kan besvaras då den subjektiva upplevelsen är helt individuell.

I Arne Glimchers bok, Agnes Martin, Paintings, Writings Remembrances finns en kopia ur Martins anteckningsblock som berör just detta. Överskriften är *Response to art* och handstilen är bitvis svårtydd.

"When we go to museums we do not just look we make a definite response to the work. As we look at it we are happier or more sad,

⁵⁷ Wassily Kandinsky, Om det andliga i konsten, Konstakademien, Stockholm, 1970, s. 77

more at peace or more depressed. A work may stimulate yearning, helplessness, beligerence or remorse. The cause of the response is not traceable in the work. An artist cannot and does not prepare for a certain response. He does not consider the response but simply follows his inspiration. Works of art are not purposely conceived. The response depends upon the condition of the observer."⁵⁸

Avslutningsvis citerar jag Tom Sandqvist *Helig, helig är bilden* som berör friktionen och taktilitetens roll i relation till en kommunikation.

"Som smekningen och kysen är även bilden ett slags kontaktyta, en brottyta, membranet mellan den betecknande, obegränsade och i sig ogestaltbara gudomligheten och den betecknande materialiteten."⁵⁹

⁵⁸ Arne Glimcher, Agnes Martin, Paintings, writings, Remembrances, Phaidon Press Limited, London, mellan s.176 och 177

⁵⁹ Tom Sandqvist, *Helig, helig är bilden*, Kring bilder och helighet, död och uppståndelse, Brutus Östling Bokförlag Symposium, Stockholm/Stehag, s. 139

SAMMMANFATTNING

I fokus är förhållandet mellan den materiella gestaltningen och en inre upplevelse, den överföring då något grundat i känslor, sinnliga och intuitiva processer tar form i material som keramik, glasyr eller trä. Samt hur verken fungerar som medier för en eventuell andlig upplevelse hos mottagaren. Ett antagande om hur egenskaper som friktion och taktilitet i det materiella är bärande i en kommunikation mellan två väsensskilda delar av tillvaron och att detta gör konsten och konsthantverket unikt i jämförelse det talade och skrivna språket ligger som grund.

De tre materiella delar som utgör arbetet är Kristallglasyr på kakel, energiskogsfåtöljer och filmen om Ma Stjärnliden, ett medium.

Med självhypnos som metod utforskas olika nivåer av medvetandet i relation till skapandet. Inspirationen i trans bildar ett rum för en andlig eller själslig kontakt/kommunikation. De abstrakta arbetena utförs på kakelplattor med kristallglasyrer och är resultatet av akter. Det som skapats under en akt har ett värde i att vara en direkt intuitiv kommunikation och inga ingrepp gör på verken efter bränningen. Kristallglasyrans uttryck är relevant för upplevelsen av verken liksom

färgval. Slumpen eller materiens oförutsägbarhet är en viktig återkommande faktor i arbetet. Energiskogen bär liksom formerna i bilderna på symboliska innebörder. Dessa är inte avgörande för upplevelsen av arbetet utan beskriver mitt förhållande till material och formval samt mina subjektiva symboliska referenser. Ma Stjärnliden representerar med sin andliga kommunikation en extrem form av ett alternativt medvetandetilstånd, genom henne vidgas temat och öppnar upp för alternativa tolkningar.

De tre delarna bildar tillsammans ett rum som utöver yta och form även utgör en ingång till en andlig funktion. I mötet med betraktaren är det centrala hur materialen fungerar som medier, vad verken talar om och hur.

Referenser och litteratur

Inga Sanner, Det omedvetna, historien om ett utopiskt rum, Bokförlaget Nya Doxa, Tryck, Livonia Print, Riga, 2009, ISBN 978-91-578-0546-1

Jung och det andliga, Kurt Almqvist och Olav Hammer (red), Svenska Förlaget liv & ledarskap ab, 1999, Tryck:Fälth & Hässler, Smedjebacken 1999, ISBN: 91-7738-520-9

Sten Barnekov, Erfarenheter av Zen, Bokförlaget Nya Doxa, 2003, Tryck: Preses Nams, Riga 2003

Barbara Berger, Meditationsguiden, Porten till ett högre medvetande, Originallets titel: Gateway to Grace, 1997, Damm Förlag AB, Malmö 2004, Tryck: Nörhaven Paperback A/S, 2006 ISBN 10: 91-7130-856-3, ISBN 13: 978-91-7130-856-6

Sven Magnusson, En antologi sammanställt av just nämnd, Alternativ tro 2, mystik, meditation, ockultism, esoterik, Poprius Förlag AB, Stockholm, 1976, Tryck: Svantesson Boktryckeri AB, Hässleholm, 1976 ISBN: 91-7118-243-8

Jonathan Lindström, Medvetandets gåta, Norstedts, Stockholm, 2013, Tryck: Livonia Print Ltd, Lettland 2013 ISBN: 978-91-1-304148-3

Mihaily Csikszentmihalyi, Flow, originalets titel: Flow. The Psychology of optimal experience, Natur och Kultur Stockholm 2003, Tryck: Litauen 2010 ISBN: 978-91-27-11282-7

Wassily Kandinsky, Om det andliga i konsten, Konstakademien, Stockholm, 1970, Översättning Ulf Linde och Sonja Martinsson, Tryck: Graphic Systems AB, Gbg 1986, ISBN: 91 7764 005 5

Björn Enqvist, Inbjudan till trance, Hypnos i vård och terapi, Bokförlaget Mareld, 2004, Västra Frölunda, Tryck: Intellecta Docusys, Västra Frölunda, 2004, ISBN: 9188872467

Tom Sandqvist, Helig, helig är bilden, Kring bilder och helighet, död och uppståndelse, Brutus Östling Bokförlag Symposium, Stockholm/Stehag, Tryck: Fälth & Hässler, Värnamo, ISBN: 978-91-7139-873-4

David Fontana, Symbolernas hemliga språk, Duncan Baird Publishers 1993, s. 54, Sättning Ytterlids, Falkenberg, Tryck: Imago, Singapore 1996, ISBN: 91-37-10951-0

Barbara G. Walker, The Woman's dictionary of Symbols & Sacred Objects, 1988, Castel Books, HarperCollins Publishers, New York
Manufactured in USA, 1988, ISBN: 0-7858-0460-9

J.C Cooper, Symboler, en uppslagsbok, 1978, Forum, Tryck: Schmidts tryckeri, Helsingborg 1993, ISBN: 91-37-07980-8

Anton Geels och Owe Wikström, Den religiösa människan, en introduktion till religionspsykologin, tredje upplagan, 2012, Natur och Kultur, ISBN: 9789127132689

Arne Glimcher, Agnes Martin, Paintings, writings, Remembrances, Phaidon Press Limited, London, Phaidon Press Inc. New York, 2012
ISBN: 978-0-7148-5996-5

Web

Nationalencyklopedin

sökord:andlighet:<http://www.ne.se/lang/andlighet>, Nationalencyklopedin, (2014-02-14).

Sökord: själ. <http://www.ne.se/lang/sjal>, Nationalencyklopedin, (2014-02-15).

Sökord: Alternativt medvetandetillstånd. <http://www.ne.se/alternativt-medvetandetillstand>, Nationalencyklopedin, (2014-02-15).

Sökord: inspiration. <http://www.ne.se/lang/inspiration>, Nationalencyklopedin, (2014-02-25).

Magasin 3: <http://www.magasin3.com/se/blog/exhibitions/previous/on-the-tip-of-my-tongue/> (19/2 2014)

Artipelag: <http://www.artipelag.se/sv/utst%C3%A4llning/platsens-sj%C3%A4> (19/2 2014).
Galler Riis: <http://www.galleriis.com/exhibitions/131/> (19/2 2014).

Grinden: <http://www.grinden.nu/#about> (hämtat: 7/3, 2014)

Creative Creek Artisans: http://www.creativecreekartisans.com/creativecreek_cone6cry.htm,
(hämtat: 20/1, 2014)

Tidskrifter

Sydvenskan, 22 februari, 2013, Emma Thörnquist, Frdrik Jalhed, hämtad från:
<http://sob.btj.se/sb/FrontServlet?jump=asok>, (19/1 2014).

Dagens Nyheter, 27 februari 2013, Kultur, C4, Birgitta Rubin, (hämtad från:
<http://sob.btj.se/sb/FrontServlet?jump=asok>, (19/2 2014).

Kunstkritikk, <http://www.kunstkritikk.se/nyheter/hilma-af-klint-sveriges-bidrag-till-venedigbiennalen/> Joel Tunström, 14/3 2013, (hämtad: 20/2 2014)
<http://www.kunstkritikk.se/kritikk/visionar-utan-medium/>, Kim West, Kunstkritikk, 4/6 2013,
(20/2 2014)
<http://www.kunstkritikk.se/nyheter/blogg-fra-venezia-biennalens-pressekonferanse/>

Middlemiss, Jonathan, Fields of Perception, Ceramic Review; Maj/juni 2013, nr261, s.46-47
Hämtat från databas: Art Full Text (H.W. Wilson):
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aft&AN=87288802&site=ehost-live>,
(12/3, 2014)

Art Papers: Morgan, Anne, Beyond post modernism: the spiritual in contemporary art,
January/February 2002, Vol. 26 Issue 1, p30-36, 7p,
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aft&AN=504999460&site=ehost-live>
(6/1, 2014)

Radioprogram:

Den andra världen, P1, 12 juli 2013,
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/221236?programid=4268>, (20/2, 2014)

Människor och tro, P1, 24 oktober 2013,
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/271680?programid=416&playepisode=271680> (15/2 2014)